

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКА ЗЗСО ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОГО УПРАВЛІННЯ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Саух Ірина Василівна,
доктор екон.наук, професор
Інститут педагогіки НАПН України,
Відділ економіки та управління
закладами середньої освіти
Київ, Україна

Вступ. Глобалізаційні зміни, які відбуваються в Україні, здійснюють значний вплив на сучасну систему освіти. Відповідно формується нова ідеологія та практика діяльності закладу загальної середньої освіти як функціонуючої соціально-педагогічної системи, яка знаходиться в постійному русі та розвитку, що актуалізує дослідження особливостей саме державно громадської моделі управління закладами загальної середньої освіти з метою забезпечення на засадах партнерської взаємодії її відкритість, демократичність, рівноправність усіх суб'єктів.

Досліджено, що перехід від державного до державно-громадського управління освітою в Україні передбачає удосконалення існуючих та створення дієвих моделей такого управління, які б дали можливість у багатьох випадках формальне ставлення громадськості до освітніх процесів перевести в площину конструктивної співпраці.

На цій основі визначено, що ключовою метою для ЗЗСО та громадських об'єднань і неурядових організацій, які створені при органах управління освітою, навчальних закладах загальної середньої освіти сьогодні, є розробка моделі професійної компетентності керівника ЗЗСО в умовах державно громадського управління на засадах партнерської взаємодії.

Метою роботи є аналіз сучасних підходів до понять компетентність, управлінська компетентність та побудова моделі професійної компетентності

керівника ЗЗСО в умовах державно-громадського управління.

Матеріали та методи. Визначено, що наукові розвідки педагогічної науки в Україні протягом останнього десятиліття відбувалися в двох основних проблемних площинах. По-перше, в площині удосконалення правових засад державно-громадського механізму управління освітою та, по-друге, в розробці його моделі, спрямованої на забезпечення якості освіти у відповідності до вимог державної освітньої політики, розв'язання проблеми оцінювання досягнутої якості освіти та її критеріїв.

В Україні, з огляду на сформульовану Законом України «Про освіту» мету освіти як «всебічний розвиток людини як особистості, .. її інтелектуальних, творчих ... здібностей, формування цінностей і необхідних ... компетентностей» однією з основ освітньої політики визначається компетентнісний підхід [1].

Відповідно, компетентнісний підхід в кінці ХХ – початку ХХІ століття не безпідставно визнається основною концепцією сьогодення освітньої діяльності, відповідає прийнятій в більшості розвинених країн загальній концепції освітнього стандарту і пов'язаний з переходом в конструюванні змісту освіти і систем контролю якості до системи компетенцій фахівця, здатного до ефективної діяльності в мінливих умовах, а компетенції та компетентність стають ключовими категоріями, що відображають кінцеву мету професіоналізації діяльності особистості.

Сучасний розвиток компетентнісного підходу почався у 80-х роках ХХ ст., що знайшло відображення в роботах таких зарубіжних вчених, як К. Арджиріс, М. Армстронг, О.Бессейр, Дж.Ботерф, Р.Бояцис, П. Лоуренс, Д. МакКлеланд, Дж. Равен, С. та Л. Спенсери, Дж. Хант, С. Холліфорд та ін. При цьому низка науковців, зокрема, Вінтертон Дж., Деламер-Ле Діст Ф., Стрінгфеллоу Е. у своїх дослідженнях [3] констатують наявність різних інтерпретацій «компетентності» і «компетенції», що є відображенням особливостей теоретичних підходів та практики управління людськими ресурсами в різних країнах (США, Великобританія, Франція, Німеччина,

Австрія).

В останній чверті ХХ ст. зросла увага до компетентнісного підходу і у вітчизняній науці. Питанням компетентності та компетенціям присвячені роботи вітчизняних вчених - Н. Бібик, І.Беха, М. Голованя, Н. Гришанової, Л. Калініної, В. Кременя, С. Лейко, О. Локшиної, В. Лугового, В. Маслова, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєвої.

Відомо, що існує не один десяток академічних визначень терміну «компетенція». Аналіз наукових праць дослідників дозволив сформулювати наступне: компетенція – це вимірювана характеристика особистості, яка обумовлює її ефективність у певному виді діяльності, а отже сукупність необхідних компетенцій формує матрицю професійної компетентності.

У відповідності до мети дослідження розглянуто 5-6 найбільш значимих базових компетентнісних моделей у контексті зміни парадигми управління сучасними освітніми системами. Дослідники переважно визначають компетентність як сукупність знань і вмінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати і прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певного виду діяльності.

Вимоги всебічного теоретичного аналізу проблеми формування та розвитку професійної компетентності та практичного втілення його результатів у сформовану модель зумовили використання в межах дослідження взаємозв'язку і взаємодії таких наукових підходів: компетентнісний, діяльнісний, функціональний, інтегративний, інноваційний, креативний, особистісно орієнтований

Принциповим уявляється те, що побудова моделі професійної компетентності креативного керівника в умовах державно-громадського управління на засадах партнерської взаємодії надає «керівникові певні діяльнісні орієнтири відносно змісту і характеру здійснюваних функцій, в тому числі й стосовно вироблення та реалізації раціональних управлінських рішень у так званих проблемних чи нестандартних ситуаціях, особливо в умовах

інформаційної невизначеності та ризику» [2].

Рис. 1. Модель професійної компетентності креативного керівника в умовах державно-громадського управління на засадах партнерської взаємодії (Авторська розробка)

Представлену модель професійної компетентності слід розглядати не в якості процесу формування знань та навичок, а як процес перетворення, трансформації суб'єкта діяльності. При цьому процес трансформації відбувається не спонтанно і не виключно під впливом зовнішніх чинників, а визначається, спрямовується та реалізується опосередковано шляхом самовдосконалення, самопроекування особистості, тому методологія системного підходу до управління процесом формування професійної компетентності керівника ЗСО набуває для нас принципового значення не тільки в теоретичному, але і в практичному плані. Таким чином, використання сформованої моделі реалізує нову парадигму управлінського процесу в ЗСО та уможлиблює такий рівень управлінських дій керівника, при яких якість управління у найближчій перспективі, вирішення ключових завдань в освітньому середовищі буде базуватися на здатності та готовності керівника

адекватно відповідати на виклики, які пов'язані із компетентнісними установками і суспільними очікуваннями.

Висновки. Таким чином, використання сформованої субмоделі реалізує нову парадигму управлінського процесу в ЗЗСО та уможлиблює такий рівень управлінських дій керівника, при яких якість управління у найближчій перспективі, вирішення ключових завдань в освітньому середовищі буде базуватися на здатності та готовності керівника адекватно відповідати на виклики, які пов'язані із компетентнісними установками і суспільними очікуваннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>
2. Кремень В. Г. Філософія управління: Підруч. для студ вищ. навч. закл. / В.Г. Кремень, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов. - Вид. 2-ге, доповн і переробл. – Харків: НТУ «ХПІ», 2008. – 524 с.
3. Winterton J., Delamare - Le Deist F., Stringfellow E. Typology of knowledge, skills and competences: clarification of the concept and prototype // Research report elaborated on behalf of Cedefop / Thessaloniki Final draft (CEDEFOP Project No RP/B/BS/Credit Transfer/005/04), 2005.